

ՓՈԽՆՁ

ԹԻԻ 1004

ՇԱԲԱԹ

1875 ՅՈՒԼԻՍ 26

ԱԶԳԱՅԻՆ

Իզմիրի ազգայնոց մէջ, դժբաղդաւ բար դարձեալ կսկսի յուզմունքը:

Տեղւոյն երեւելիներէն Սպարթաքեան էֆէնտիի ստորագրութեամբ հեռագիր մը երկուշաբթի օրը Պատրիարքարան հասաւ, որով յիշեալ էֆէնտին կինդրէ Պատրիարքարանէն՝ չվաւերացունելնորքն տիր գաւառական ընդհանուր ժողովոյն, յաւելլով թէ այս պատճառաւ ժողովը դեան մէջ յուզմունքն սկսած է:

Սակայն, միւս կողմանէ յուլիս 21 թրուով յատկապէս առ մեզ գրուած նամակ մը՝ զոր չորեքշաբթի օրը ընկալաւ ուշատեն՝ գաւառական ժողովոյն ընտրութեան վրայ հետեւեալ տեղեկութիւնը կուտայ, և ինչ ինչ գիտողութիւններ կընէ այս առթիւ:

Ահաւասիկ.

«Երէկ, կիրակէ, յուլիս 20, տեղւոյն երեսփոխանական ընդհանուր քուէարկութիւնը կատարուեցաւ, ընդ նախագահութեամբ Տ. Գէորգ աւագ քահանայի: Առաւօտեան ժամը 8 էն սկսելով մինչև կէս օրէն վերջը, ժամը 3, քուէներն ընդունուեցան: 684 ընտրողէն 575ը քուէ տուած էին. քուէահամարն սկըսաւ ժամը 4 ին: Միայն Չմիւռնիոյ համար քսան աշխարհական երեսփոխան պիտի ընտրուէր, և 575 քուէ ըլլալով քուէտուփին մէջ՝ բացարձակ առաւելութիւնը 288 էր:

«Ահաւասիկ, քուէից առաւելութիւն ստացող անձանց ցուցակը:

	քուէ
1 Պողոս էֆ. Պէրկամայեան	387
2 Խաչատուր Մ. էֆ. Էրիզեան	353
3 Եսայի էֆ. Եսայեան	340
4 Սարգիս էֆ. Սէֆէրեան	337
5 Մ. Եաղուպ էֆ. Տայիեան	335
6 Խաչատուր էֆ. Զաքիեան	328
7 Յովհաննէս էֆ. Նուպարեան	322
8 Յարութիւն էֆ. Սըվազլեան	314
9 Ամճա Աւագ էֆ. Եօրղանճի	312
10 Մկրտիչ էֆ. Եսայեան	310
11 Ստեփան էֆ. Պապոյեան	308
12 Ստեփան էֆ. Տէսթէրէճեան	306
13 Մկրտիչ էֆ. Էրիզեան	304
14 Մարտիրոս էֆ. Քրմաճեան	304
15 Մ. Բարսեղ էֆ. Պիլէղիկճեան	304
16 Խաչատուր Յ. էֆ. Էրիզեան	295
17 Սարգիս էֆ. Տէտէեան	295
18 Խաչատուր էֆ. Կէմճեան	293
19 Յակոբ էֆ. Մաթիեան	293
20 Կիրակոս էֆ. Էրիզեան	281

«Ճիշդ, երկու տարի յառաջ այս օրս, յուլիս 20, հակառակորդ երեսփոխանական նախորդ ժողովն ըլծել տալու համար, տեղւոյն առևտրական դատարանին նախագահ Գեամիլ պէյի նախագահութեամբ ժողով մը գումարել տը-

ուին ազգային առաջնորդարանին մէջ, և ապօրինաւոր յանձնաժողով մ'ընտրեցին. և աւելորդ է ըսել թէ այսպիսի հակազգային գործերով այժմ ժողովուրդը անոնց վրայ ինչ աստիճան համարում ու վստահութիւն ունի: Ներկայ ցանկին մէջ, ծանուցեալ հակառակորդաց և ո'չ մէկուն անունը չտեսնուիր. զարմանալին այն է, որ այս նորքնադրներուն մեծ մասը՝ ըլծելու համար աշխատուած նախորդ երեսփոխանական ժողովոյ անդամներն են. և տե'ս թէ քանի՜ քուէ առած է իւրաքանչիւրն:

«Նորքնադր երեսփոխանաց ազգասիրութեան ու ողջամտութեան վրայ հաւատ ու յոյս ունենալով, անշուշտ եմք որ Չմիւռնիոյ հայ հասարակութիւնը այսուհետեւ բարեկարգ ու նախանձելի վիճակ մը պիտի ունենայ, հետզհետէ նիւթականի ու բարոյականի մասին հսկայ յառաջադիմելով»:

Քաղաքական ժողովն չորեքշաբթի աւուր նստին մէջ որոշեց, Պալքէսիբի առաջնորդական տեղապահ գեր. Տ. Ադամ էֆէնտին վերահաստատել իւր պաշտաման մէջ, և միանգամայն վաւերացունել տեղւոյն առ ժամանակեայ նորքնադր ժողովը:

Ս. Պատրիարք հայրը ի պաշտօնէ տեղական կառավարութեան ալ պիտի հաղորդէ՝ Պատրիարքարանի յիշեալ որոշումները:

Այսպէս Պատրիարքարանը կհաստատէ թէ զբաւանութեանց կարևորութիւն չըտար, և թէ Տ. Ադամի պէս բանիբուն ու գործունեայ եկեղեցականները քաջալերելու փոյթ կտանի, ինչպէս պարտ և արժան է:

Մեր բարեբաւտիկ ազգայիններէն Թախտապուրունեան մեծապատիւ Աթաբան էֆէնտի՝ որում բաժին հանեց բաղդը Բումէլիի վերջին վիճակահանութեան առաջին պարզեւն, - բարեհաճեք է գրով ծանուցանել Հիւանդանոցի մեծարդոյ հոգաբարձութեան, թէ որոշած է 300 լիրա նուիրել ի նպաստ Հիւանդանոցի:

Գոհութեամբ կտեսնեմք, որ Աթաբան էֆէնտի բաղդին այս ճոխ բարիքը վայելել սկսած ատեն ազգին աղքատն ու տղանկը կը յիշէ անմիջապէս:

Աներկմիտ եմք, թէ ուրիշ այսպիսի երկնահաճոյ բարեգործութիւններ ալ կընէ՝ գիտելով միշտ իւր բաղդն յօգուտ ի կիրարկանել իմաստուն տնտեսութեամբ:

Քաղաքական ժողովն, իւր գործոց համարն ու կեդրոնական սնտուկին հաշուեկշիւն ազգային ժողովոյ ներկայացունելու համար՝ վերջնական պատրաստութիւններ կընէ: Առաջիկայ շաբթու

մէջ անգամ մ'ալ Տնտեսական խորհրդոյ և Ելուտից հոգաբարձութեան հետ պիտի բանակցի:

Պաֆրայէն:

... Խմբագիր

Ուրախութեամբ սրտի կարգացի Զեր 996 թուոյ առաջնորդող գեղեցիկ յօդուածը, որով իմաստուն տնտեսութեամբ կ'իօսէիք մեր իգական սեռի զարգասիրութեան և առ հասարակ հայոց անհեթեթ շուայլութեան վրայ. այդ յօդուածը՝ խորին տպաւորութիւն մը ըրաւ իմ վրայ. և սկսայ պահ մը մտածել թէ չըռայլութիւնը և զարգասիրութիւնը եթէ Պօլսոյ պէս շահաւէտ քաղաքի մը բնակչաց զանազան աղէտից և կորստեան պատճառ կրնան ըլլալ, ո'րչափ աւելի ապա մեր Հայաստանի ժողովրդեան, որք իրենց ճակտի քրտանց արդիւնքէն զատ ուրիշ շահեր չունին. և դժբաղդաբար տնտեսագիտութեան բոլորովին անտեղեակ ըլլալով սկսած են ակամայ գերի ըլլալ զարգասիրութեան և գլխաւորաբար շուայլ ծախուց:

Պօլսոյ համար ազգասէր վարչութիւն մը՝ բոլոր ճգամք աշխատելով հարսանեկան կանոնադիր մը պատրաստեց, որոյ իւրաքանչիւր տողերէն գեղեցիկ պարզութիւն մը կ'փայլի և որ բաւական է ազգը փրկել ի կորուստ առաջնորդող շուայլութեան գիշատիչ ճիրաններէն. և հիմայ Պօլսոյ ազգայինք տակաւին կ'ընդդիմանան զայն ընդունելու որ քիչ նախատինք չէ ազգութեան... Իսկ գաւառաց համար ո'վ պիտի հոգայ այս վերահաս չարեաց առաջն առնելու, մինչդեռ խեղճերը պատրաստ են սիրով ընդունիլ այն ամէն կանոնները, որք բարեկարգութեան կառաջնորդեն զիրենք:

Առաջնորդ հայրերը՝ անտարբեր, վարչութիւնն ալ Պօլսոյ ազգայնոց աղմկեալ խնդիրներով զբաղեալ է. ինչ ընենք ուրեմն, քանի որ օր ըստ օրէ ակներե կ'տեսնենք որ շուայլութիւնը սոսկալի կոտորածներ կընէ և ժողովրդեան մէջ մեծ դերեր կ'խաղայ մանաւանդ հարսանեկան հանդիսի մէջ, որ տեղս կ'կատարուի դրեթէ մէկ դար յառաջ կատարուածի գրութեամբ:

Խեղճ հարսնատէրը՝ կուզէ հարուստ ըլլայ կուզէ աղքատ, պիտի պարտաւորի այր՝ կին և մանկտի հարկերէն աւելի անձանց չորս օր շարունակ հայ կերցնել. իսկ օղին արդէն տակաւններով կ'պարպուի և այսպէս կ'թիւնաւորեն իրենց հոգին և մարմին. և այս խաժամուժամբոխէն ծագած անտեղութիւնները չեմ ուզեր նկարագրել վասն զի դժբաղդաբար Հայաստանի շատ քաղաքներ տակաւին Պաֆրայի դրութեամբ ապրելով

Ժանօթ է արդէն և շատերուն :

Ահա այսպէս, եթէ հարուստ է՝ ունեցածին մեծ մասը կերթայ . և եթէ աղքատ է՝ պարտուց տակ կիյնայ : Բայց այս ամեն ծախքերէն ի զատ կանանց զարգասիրութեան ծախքն աւելի ծանր է . թէպէտև Պօլսոյ կանանց նման եւրոպական զարդուց և հանդերձից ճաշակը չեն զգացած, սակայն նախնիքներէն իրենց ժառանգութիւն մնացած ոսկին տակաւին զարդուց համար սովոր են դարձածել :

Վաթնամեայ պառաւէն սկսեալ մինչև տասնամեայ օրիորդն գլուխնին ոսկի կամ արծաթ գագաթ մը կդնեն շրջապատը շարք մը ոսկիով . նաև առանձին շարք մին ալ ճակտին վրայ . արդէն աւանագարդ և ոսկեշար գինդ գործածելը գրեթէ ընդհանուր է կանանց մէջ . ասոնցմէ ի զատ ոսկեոյ մանեակներ կարգ կարգ վիղը կ'ձգեն . ամենապարզը երեք կարգ է, բայց շատերուն մինչև վեց կարգ իրարու վրայ փռուած . ձեռքերն ալ ապարանջան կանցընեն . շատերունը ոսկիէ են . նաև մազերը որ ճիւղ ճիւղ հիւսելով կ'ձգեն ետենին, վարսակայներուն վրան իւրաքանչիւր ճիւղէն ոսկիներ կը կախեն :

Վերջապէս ամուսնացող երիտասարդը այս ամէն պէտքերը հոգալէն ետքը պատրաստուելու է ամուսնութեան, որ արդարեւ խիստ ծանր պայման մըն է :

... Խմբագիր, որչափ որ այսպիսի կարեւոր նիւթի մը վրայ ընդարձակօրէն ճառելու կարող գրիչ մը չունէի, բայց օր ըստ օրէ աւելցած զեղծմանց վրայ սիրտս ցաւելով համարձակեցայ առայժմ այսչափս գրել, խոստանալով ուրիշ ատեն աւելի ընդարձակ տեղեկութիւն տալ :

ՏԵՂԵԳ Գ. Տ. ԹԻՎԵՆԻՍ

Յառաջիկայ կիւրակէ՝ յուլիս 27, Բ. Հիսարի եկեղեցւոյն տարեկան տօնը ըլլալով, ամենապատիւ Սրբազան Պատրիարք Հայրն Ս. Պատարագ պիտի մատուցանէ ի հոգեւոր մխիթարութիւն ժողովրդեան: Ուստի կհրաւիրուին ամեն ազգայինք, որք կփափագին Նորին Սրբազնութեան օրհնութիւնը լսել և պարարիլ ի սիրտ և ի հոգի :

Ի Դիմաց Թաղ. Խորհրդոյ

1875 յուլ 24

Մ. ԲԱՆԻՔ ՍԵՖԵՐԵԱՆ

Վաղը՝ կիւրակէ՝ որ է յուլիս 27, յիւսկիւտար Ս. Խաչ կիւրակնօրեայ վարժարանին մէջ ըստ սովորականին պիտի շաբունակուի, այսինքն ժամը 4-6 Հայ. Թուա. Գաղ. Անգղ. Տաճկ. դասախօսութիւն պիտի լինի, և 6-8՝ ատենախօսութիւն պիտի ընէ գեր. Տ. Մատթէոս վարդապետ Իզմիրեան Ս. Հայրը : Ապա դարձեալ խօսարանի պիտի վերածուի : Արդ... Խմբագիր, կխնդրեմ... լրագրոյդ վաղուան թերթովն բարեհաճիք հրատարակել, որպէս զի թէ՛ դասաւանդութեան և թէ՛ ունկնդրութեան փափաքողը ներկայ գտնուին :

Խօսարանի խօսքերը կարգաւ պիտի տրուին :

26 յուլ 1875

ՔԵԼՆԱՊՈԼԻՍԻ ԴԱՊԵՐՍԵԱՆ

ԽԱՌՆ ԼՈՒՐԵՐ

Մայրաքաղաքիս տաճիկ լրագրաց մէջ երէկ հրատարակեալ տեսանք՝ կայսերական կառավարութեան կողմանէ նոր հրատարակեալ կանոնադրութիւն մը, որով կալուածական ժառանգութեան իրաւունքը կընդարձակի : Ահաւասիկ այսօր կներկայացունեմք մեր ազնիւ ընթերցողաց՝ հայերէն լեզուի թարգմանելով :

ԿԵԼՆԱՊՈԼԻՍ (Իճարէթէյն) ԿԱՅԻՄԱՅԻՍԱՅԻՍԱԹ և ՄԻԻՍԹԻՂԻՂԻՂԱԹ ԿԱՆԱԿԱՐԱՅԻՍԱՆ

ՅԵՐԱՍԱԹ Ա. — Կրկնավարձի (իճարէթէյն) եղանակաւ ստացեալ ԿԱՅԻՄԱՅԻՍԱՅԻՍԱԹ (վրան ծածկեալ կալուած՝ տուն, խանութ, պահոց) և ԿԱՅԻՄԱՅԻՍԱՅԻՍԱԹ (վրան չենք չունեցող կալուած՝ այգի, պարտէզ, արոտ, ևն) ըսուած (վազֆ) եղած կալուածներն կժառանգեն հաւասարապէս :

Առաջին՝ ինչպէս մինչև ցարդ, նոյնպէս և այսուհետեւ, արու և էգ որդիք : Իսկ եթէ արուէն կամ էգէն միայն մէկը գտնուի՝ ամբողջ անոր ժառանգ կ'մնայ :

Երկրորդ՝ եթէ կալուածատէրն անորդի վախճանի, կալուածն ժառանգ կ'մնայ թոռանց, այսինքն՝ վախճանելոյն արու և էգ որդւոց զաւակներուն՝ դարձեալ հաւասարաբար : Իսկ եթէ ասոնց (թոռանց) միայն մէկը գտնուի՝ միայննա կժառանգէ :

Երրորդ՝ ծնողաց :

Չորրորդ՝ ի հօրէ և ի մօրէ արու և էգ եղբարց :

Հինգերորդ՝ ի հօրէ միայն արու և էգ եղբարց :

Վեցերորդ՝ ի մօրէ միայն արու և էգ եղբարց, հաւասարապէս՝ ինչպէս նաև առաջինոց :

Եօթներորդ՝ առն կալուածը՝ կնոջ, և կնոջն՝ առն :

Ենթադէն եթէ միայն մէկը կենդանի ըլլայ, երկուքին վերաբերեալ ամբողջ մասը՝ անոր կանցնի : Եղբարց համար ալ այսպէս է :

ՅԵՐ. Բ. — Ժառանգութեան իրաւունք ունեցող վերոյիշեալ եօթը աստիճանին նախադասն երբ կենդանի է, երկրորդ աստիճանէն գտնուողն ժառանգութեան իրաւունք չունի : Ինչպէս, ի կենդանութեան որդւոց՝ թոռունք, և ի կենդանութեան թոռանց՝ ծնողը ժառանգութեան իրաւունք չունին : Սակայն ի կենդանութեան ծնողաց վախճանեալ արու և էգ որդւոյն որդիք՝ զաւակ տեղ անցնելով պիտի ժառանգեն իրենց նախածնողքէն իրենց ծնողաց ժառանգ մնալիք բաժիններն : Այսինքն՝ ի կենդանութեան ծնողաց վախճանեալ որդին կենդանի համարուելով հօրէն կամ մօրէն իրեն ինկած բաժինը, իւր արու և էգ որդւոց կ'մնայ հաւասարապէս : Եթէ մէկ որդի ունենայ՝ ամբողջապէս նա կժառանգէ : Եւ դարձեալ, մինչև չորրորդ աստիճանի ժառանգութեան իրաւունք ունեցող անձանց իյնալիք կալուածներէն՝ առն կամ կնոջ մէկ մէկ քառորդ բաժին մասն կը մնայ :

Իսկ վեցերորդ աստիճանի, այսինքն ի մօրէ միայն արու և էգ եղբարք ալ եթէ չըլլան, կժառանգեն ամուսինք : Եւ ե-

թէ ասոնք ալ կենդանի չըլլան՝ ծախու կը մնայ :

ՅԵՐ. Գ. — Պարտուց ապահովութեան համար՝ ուրիշ վրայ աւանդաբար կալուած դարձունելու սովորութիւնը պիտի պահուի : Բայց յատուկ օրէնք պիտի սահմանուի այս դրութեան գործողութեանց և պարագայից համար :

ՅԵՐ. Դ. — Ժառանգութեան իրաւանց ընդարձակութեան պատճառաւ՝ ի վազֆի Մահլիւներէն ըլլալիք կորստեան փոխարէն՝ նոր արձանագրութեան մէջ նշանակեալ կալուածոց արժէքէն 1 առ 1000 տարեկան վարձք (իճարէթ) պիտի առնուի, և յառաջագոյն սահմանեալ վարձքերը (իճարէթ) պիտի վերցուին :

Չանազան վագքֆներու՝ ենթակայ կալուածները չափուելով, իւրաքանչիւր վագքֆի տեղը պիտի որոշուի, և ըստ այնմ իւրաքանչիւրին բաժինը պիտի տրուի՝ բոլոր մարմնոյն վրայ սահմանեալ վարձէն : Իսկ վարձահատեալ (մաքթուս) կամ զուտ ԿԱՅԻՄԱՅԻՍԱԹ կալուածոց ամբողջին համար՝ սահմանեալ արժէքէն՝ միայն վագքֆի տեղին համար իճարէթի բաժին կը տրուի :

ՅԵՐ. Ե. — Երբ կալուած մը որդւոյն անցնի՝ 1000 ին 5 ծախք (խարճ) պիտի առնուի, ինչպէս ցարդ նոյնպէս և այսուհետեւ : Եթէ թոռանց՝ 1000 ին 30 . Եթէ ծընողաց՝ 1000 ին 40, և յետ այսոցիկ ժառանգողներէ՝ 1000 ին 50 :

Իսկ ասոնց վաճառման ատեն՝ ինչպէս ցարդ նոյնպէս և այսուհետեւ 1000 ին 30 . և աւանդաբար դարձունելու կամ աւանդէն ազատելու ատեն՝ 1000 ին 5 զրէ :

ՅԵՐ. Զ. — Որդւոց ժառանգած ժամանակ առնուած ծախքին մէկ չորրորդը՝ ինչպէս յառաջագոյն նոյնպէս և այսուհետեւ վագքֆներուն քարտուղարներուն ու ճապիկներուն պիտի յատկանայ : Իսկ բաց յորդւոց՝ այլոց ժառանգութեան առթիւ առնուած ծախքը ամբողջ պիտի յանձնուի դանձուն, վագքֆներուն հասոյթ նշանակելու պայմանաւ :

ՅԵՐ. Է. — Կէտիկներու համար ալ այս գործողութիւնները պիտի ըլլան : Այսինքն՝ թէ՛ կէտիկներէ և թէ՛ Միւլք ըսուած տեղերէ՝ որոց վրայ կէտիկ հաստատուած է, նոր արձանագրեալ արժէքներուն հաշուով զատ զատ 1000 ին մէկ վարձք պիտի սահմանուի :

ՅԵՐ. Ը. — Եթէ այսպիսի կալուած մը այրի կամ փղի, միայն գետնին արժէքը որոշուելով՝ ըստ այնմ վարձ պիտի առնուի դարձեալ 1000 ին 1, այրած կամ փլած շէնքին բաժնին վարձքը զեղչուելով :

ՅԵՐ. Թ. — Այրած կամ փլած շէնքերուն գետններուն ըստ այնմ վարձն սահմանուելէն յետոյ՝ երբ շէնք կառուցուի առնոյց վրայ, փորձ անձանց միջոցաւ պիտի քննուի և իրենց արժէքին համաձայն՝ 1000 ին 1 վարձ պիտի որոշուի :

ՅԵՐ. Ժ. — Վարձերն սահմանուելէն յետոյ, մինչև 5 տարի՝ որոշեալ վարձը ոչ պիտի զեղչուի և ոչ պիտի աւելնայ, կալուածոց արժէքին աճելուն կամ նուազելուն պատճառաւ : Բայց ամեն հինգ տարին անգամ մը արդէն որոշեալ արժէքներն վերաքննութեան ենթարկուելով, ըստ այնմ վարձերն պիտի նորոգին եւ պիտի չափաւորուին :

ՅԵՐ. ԺԱ. — Նոր եղանակաւ տրուելիք

կալուածագրոց կուսանցքը (Համիշ) չբախտի գրուի, այլ վաճառումն (ֆիրաղ) փոխանցումն (ինթիգալ) զատումն (ինֆիրաղ) և բաժանումն (թագսիմ) տեղի ունեցած ատեն, նոր ստացագրեր պիտի տրուին, և հիններուն վրայ «անպէտ» (պաթթալ) նշանակուելով՝ տէրերուն պիտի տրուի:

Յօդ. ԺԲ. — Նախկին օրէնքներն ի գործ պիտի դրուին այն գետիններուն համար, որոնք վարձահատեալ (Մուգաթալու) վազըֆ են, և որոց չէնքն ու ծառերը Միւլք են: Եւ այս տեսակ ըստացուածոց վաճառման՝ գնման՝ բաժանման ու փոխանցութեան ժամանակ, նախկին Մագաթի տուրքը արժանաւոր չափու պիտի վերածուի:

Յօդ. ԺԳ. — Այս կանոնադրութիւնը՝ 1284 տարւոյն Մուհարրէմ 17 ին կայսերական հրամանաւ հաստատեալ կանոնադրոյն գործադրութեան մասին յաւելուած ըլլալով, 1285 ի Զիլգառէի 2-րդ սահմարաւ հրատարակեալ կանոնադրութեան տեղ պիտի անցնի, և հրատարակութեան թուականէն սկսեալ գործադրելի պիտի ըլլայ, բայց նախկին վարձքերն (Իճարէ) նախորդ 90րդ տարւոյն փետրվար վերջէն սկսեալ ջնջուելով, նոր վարձքը պիտի առնուի ներկայ տարւոյս մարտի սկիզբէն:

4 Բէճէպ 92

24 Թէմուզ 91

Շնորհիւ այս կանոնադրութեան, թէ՛ հասարակութիւնը պիտի օգտի, և թէ՛ ի վագֆի հասոյթը պիտի բազմապատկի: Հաշիւ կըլլայ, թէ յիշեալ պաշտօնատուներ այսուհետեւ տարին առ նուազն հարիւր հազար լիրա հասոյթ պիտի ունենայ իճարէնէն, մինչդեռ Մահլիւլէ շատ նուազ հասոյթ կ'առնուր:

Կըսուի, թէ կայսերական կառավարութիւնը տրամադիր է, քննիչ մասնաժողով հանել գաւառները, երկրին վիճակը քննելու և կառավարութեան կամաց հակառակ տեղի ունեցած անկարգութիւնները տեղեկագրելու պաշտօնով:

— Կըսուի, թէ կայսերական հրամանաւ արքունի ճարտարապետ Պալեան վահմափայլ Սարգիս պէյի յանձնուեր է Պաղատաի երկաթուղոյն շինութիւնը, իզմիտի երեսթուղիէն սկսելով և Լինկուրի ճանապարհաւ:

— Ծովային գործոց նախարարն մտադիր է եղեր, Պօլսոյ փայտեայ կամուրջը՝ որոյ տեղ երկաթեայն կհաստատուի՝ ըսթէնիայի և Լմիրկէնի մէջ տեղը զետեղել, և անցուղարձի վարձք առնելով՝ նոր հասոյթ մը գոյացունել:

— Ի պաշտօնէ կծանուցուի, թէ լըրագրական յաւելում ալ չպիտի հրատարակուի առանց քուի:

— Նախորդ մեծ Եպարքոս Հիւսէյին Ալլի փաշա Լոնտոնէն՝ մայրաքաղաքս, և անտի Գոնիա՝ իւր նոր պաշտօնատեղին պիտի երթայ:

— Բ. Դրան լրագրական տեսչութեան կողմանէ ազդարարութիւն եղած է առ Լէվընդ Հէրըտ, որ այսուհետեւ զգուշանայ Շուրայի-Տէվլէթի դէմ չափազանցաբար խօսելէ:

— Գուրիէ տ'Օրիան կծանուցանէ, թէ քանի մ'օր յառաջ Պէյօղլու թէփէպաշը մնալու ճամբ մը սատկած ձիու մը միսերը հաներ զատեր է իբրեւ եզին միս վաճառելու համար: Այսպէս, կըսէ, «ստկած իշու միսերուն ալ առնուիլը տեսնուած է. և կգառնայ թաղապետութեան ուշադրութիւնը կիսնդրէ. սակայն անհաւատարի կթուի մեզ:

Պօնայի կուսակալութեան գաւառական լրագիրը, Հէրսէքի քանի մը գիւղօրէից ապստամբութիւնը և նոցա բնակչաց բրած աւարառութիւններն ու սպանութիւնները, և այլևայլ միջոցաւ եղած յորդորանաց ու խրատուց անլսելի մնալն նշանակելէն յետոյ, կյաւելու թէ կայսերական կառավարութիւնը յակամայս հարկադրեցաւ զինու զօրութեամբ ի զգաստութիւն և ի հնազանդութիւն ածել զանոնք. հեռեւաբար զօրք զըրկուցաւ փրանին. երկու կուի եղաւ զօրաց ու ապստամբաց մէջ, որոց առաջինը երկու ժամէն աւելի տեւելով՝ ապստամբաց կողմանէ 60 հոգի մեռան ու նոյնչափ մ'ալ վիրաւորեցան, իսկ զօրաց մէջէն 7 հոգի մեռնող և նոյնչափ մ'ալ վիրաւորող եղաւ: Գալով երկրորդ կըսւոյն՝ որ դարձեալ երկու ժամէն աւելի տեւեր է՝ ապստամբք ցիրուցան եղեր են. և յուլիս 22 թուով քաջուած հեռագրի մը նայելով՝ մինչև լեռները հալածուեր ապստամբք են ապստամբք:

Այս տեղեկութիւններէն կմակարերուի, թէ յիշեալ ապստամբութիւնը քիչ օրէն պիտի վերջանայ, և Հէրսէքի գաւառին մէջ խաղաղութիւնը պիտի վերահաստատուի ի շնորհս կայսերական կառավարութեան:

— Տրապիզոնէն գրուածին նայելով՝ մօտերս այն կողմերը՝ եկած յորդ անձրեւոց պատճառաւ գետերն յորդեր, Էրզրում տանող ճանապարհին շատ տեղերը խանգարեր, վեց կամուրջ փլեր, քաղաքին մէջ 30 տուն ու պանդոկ վար եկեր, ծխախոտի և արմտեաց արտեր ողողեր, և Մամաթ անուն գիւղն ալ կարկուտ գալով՝ բազում մնասուց պատճառ եղեր է:

— Շամի և քօլէրա գտնուած ուրիշ տեղերու կառավարական դիւանաց անգամոց շատը փախած ու այլևայլ տեղեր ապաստանած ըլլալով, որով հասարակաց գործոց կարգադրութիւնը դժուարացեր է, կառավարութիւնը որոշեր է՝ փախտէից ամականներն ալ իրենց պաշտօնին գլուխը կեցողներուն տալ առ ի փոխարինութիւն:

Շամի մէջ հիւանդութեան ազդեցութիւնը նուազիլ սկսեր է, բայց ընդհակառակն Պէրութի մէջ օր յօրէ աւելնալով վրայ ըլլալով՝ բնակչաց շատը կձգեն կիփախին եղեր:

— Պաֆրայէն՝ յուլիս 11 թուով:

«Երէկ շարունակ անձրեւեց, և այն տեղատարափ: Ժամը 10 ին ատենները, տեղէս 3 ժամ հեռաւորութեամբ Սե ծովու եզերքը Ղուժլուղազ անուն տեղը կայծակ իջնելով, չորս անձինք այրած է, որոց երկուքը՝ Չէրքէս, և միւս երկուքըն ալ Լազ են:

— Վիտինի մէջ հետեւեալ հետաքրքրական դատը կ'ոտենուի: — Նպարապա-

ճառ մը զինուորական բժիշկ Պ. Վիտմանէ 55000 զրշ առնուիլը, և միանգամայն 18 ամիս բանտարկուիլը կպահանջէ դատարանէն, իւր կատուն ձագերով մէկտեղ թունաւորելով սատկեցուցած ըլլալուն պատճառաւ: Բժիշկն արդարեւ այս կոտորածն բեր է, նպարապաճառին խանութին առջեւ իւր շանը հետ անցած ատենը՝ կատուն շան վրայ յարձակելով խածանելուն համար Այս կատուն 10 տարիէ հետէ խանութին պահպանութիւն կընէ և մուկները սարսափեցուցած է եղեր: Տեսնեմք, թէ դատարանը ինչ վճիռ կուտայ այս տարօրինակ դատին համար:

— Իտալիոյ թագաւորը 20 հազար Քըրանգ նուիրեր է, ինչպատ կարօտ ողողելոց Գաղղիոյ:

Այս նպատակաւ Գաղղիոյ մէջ եղած հանգանակութեան գումարն՝ 6 միլիոն 100 հազար Քրանգի հասեր է:

— Կըսուի, թէ Ռուսիոյ և Գերմանիոյ կառավարութիւնք, առաջիկայ տարւոյն մէջ, իրենց զօրաց մեծ մասին՝ արձակման հրաման պիտի տան: Եթէ Աւստրիա ալ հետեւի նոցա, արդարեւ կհաստատուի թէ այս երեք մեծ կառավարութիւնք խաղաղութեան յարատեւութեան հակամէտ են, և երեք կայսերաց բարեկամութիւնը՝ անկասկածելի է:

— Սպանիոյ կառավարական զօրքէն հալածեալ Քարլոսեան գումարտաններէն 2000 ի չափ անձինք Գաղղիոյ սահմանն անցեր են, ուր զինաթափ լինելով զօրանոցները կպատսպարուին: Սոցա վիճակը շատ ողորմելի է, և մէջերնին մինչև 14 տարեկան պատանիք կգտնուին եղեր:

— Գաղղիոյ վերջին ողողման վնասները տեղեկագրելու պաշտօն ունեցող անձն ծանուցած է թէ բոլոր նիւթական վնասն՝ 70 միլիոն Քրանգի կհասնի, որոյ 50 միլիոնը՝ երկրագործութեան, իսկ 20ը՝ տուներու, խանութներու և կարասեաց կվերաբերի: Կառավարութեան ալ՝ ճանապարհաց ու երկաթուղեաց խանգարման պատճառաւ 3 միլիոն, և երկաթուղեաց ընկերութեանց՝ 2 միլիոն Քրանգի վնաս եղած է:

— Յունաստանի երեսփոխանական ընտրութիւններն աւարտեր են, առանց երբէք միջամտութեան կառավարութեան: Ընտրելոց մէջ նշանաւոր անձինք կգտնուին, ինչպէս պարոնայք՝ Գոմինտուրոս, Զայիմի, Տէլիօրկի և Պուլղարիս: Մեծագոյն մասն ունին աշակողմեանք: Հասարակապետականաց կողմանէ հազիւ 5-6 հոգի ընտրեալ են: Ժողովուրդը ամեն տեղ համակրութեան ցոյցեր կընէ թագաւորին:

— Զվիցերլիոյ Պէրնա քաղաքին մէջ մօտերս մեռնող մարդու մը մէկ կտակագիրը երեւան ելեր է, որով 1000 Քրանգ կկտակէ կառավարութեան՝ ազգային Պանքայի մը հաստատութեան համար, և 200 Քրանգ՝ համալսարան հիմնելու նպատակաւ:

Կտակագրոյն մէջ բացատրուած է եղեր, թէ այսպիսի մեծ հաստատութեանց բաւական գումար մը ձեռք բերելու համար՝ պէտք է յիշեալ գումարները շահեցունել տոկոսից տոկոսիւք մինչև 300 տարի, որով 24 միլիոն Քրանգ կգոյա-

նայ և այդ մեծագործութիւնները մարմին կառնուն :

Կառավարութիւնը այս կտակը չէ գործադրեր, և 1200 ֆրանքը ժառանգորդացը յանձներ է, ազգային Պանքայի մը հաստատութիւնը՝ երկրին օրինաց հակառակ լինելուն, և համալսարանին հիմնարկութեան խնդիրն ալ այժմէն որոշել կարելի չըլլալուն պատճառաւ :

Ի Լ Ա Ն

ՊԱՊԸ ՍԵՐԱԱՔԵՐԻ

Պէյգօզ գալէվրէխանէսի իշուն՝

Պաշտօն մըսմար գըլէ 1900 պէհէր գըլէսի 8 շըշ :

Պաշտ մըսմար գըլէ 1400 պէհէր գըլէսի 26 շըշ :

Էօքճէ մըսմար գըլէ 5000 պէհէր գըլէսի 61½ շըշ :

Վիտալը մըսմար գըլէ 600 պէհէր գըլէսի 8 շըշ :

Գունտուրա գափսուր ատէտ 5,400,000 պէհէր պինի 61½ շըշ :

Տէօրտիւնճի օրտուլի հիւմայուն գալէվրէխանէսի իշուն տէրի Տէրի-սաա-տէթատէ թէպիմ օլունմագ իւզրէ :

Գըլթան իփլիկի գըլէ 750 պէհէր գըլէսի 25 շըշ :

Սայա իփլիկի գըլէ 250 պէհէր գըլէսի 50 շըշ :

Էօքճէ չիվիսի գըլէ 1650 պէհէր գըլէսի 61½ շըշ :

Գապարա չիվիսի գըլէ 1950 պէհէր գըլէսի 8 շըշ :

Գունտուրա գափսուր 1,400,000 ատէտ, պէհէր պինի 6 շըշ :

Մագարա իփլիկի ատէտ 1000 :

Գալէվրէխանէ սնպարլէրի իշուն միւպայեա օլունմագ պալատէ մուհարէր օն պիր գալէմ չիվի վէ սայլրէ ֆիյաթը մուրագգամալէրի վէճհիլէ թալիպի էօհ-տէսինտէ օլունպ' թէմուզը բոււմին օթուզունճու ճէհարչէնպիհ կիւնիւ գա-րարը գաթիսի վէրիլէճէկինտէ, իթա իթմէկէ թալիպ օլանլարըն եէվմը մէզ-քիւրտէ տարը շուրայի ասքէրլիյէ կէլմէ-լէրի :

24 թէմուզ 1875

Թուզլու գուրու Անատուր կէօնի 25000 ատէտ պէհէր գըլէսի 15 շըշ :

Թուզլու եաշ Հինտ կէօնի 10000 ատէտ պէհէր գըլէսի 15 շըշ :

Թուզլու եաշ Բոււմէլի կէօնի 6000 ատէտ պէհէր գըլէսի 11 շըշ :

Թուզլու գուրու Թիֆլիզ կէօնի 10000 ատէտ պէհէր գըլէսի 16 շըշ :

Բիւզկեար գուրու թանէ ճիւլաւի 5000 ատէտ պէհէր գըլէսի 35 շըշ :

Պէյգօզ տապախիսանէսինէ լիւզումի օլունպ միւնագաւայա գօնուլան պալատէ մուրագգամ պէշ գալէմ կէօն, ֆիյաթը մուրագգամալէրի իլէ թալիպլէրի էօհ-տէլէրինտէ օլունպ' պունլարտան թուզլու գուրու Անատուր կէօնիւնին թէմուզը բոււմին իկիրմի սէքիլինճի փաղար էր-թէսի վէ թուզլու եաշ Հինտ կէօնիւնին մահը մէզքիւրըն օթուզընճը չէհարչէն-պիհ վէ թուզլու եաշ Բոււմէլի կէօնիւ-նին մահը մէզքիւրըն օթուզ պիլինճի փէնճէնպիհ վէ թուզլու գուրու Թիֆ-լիզ կէօնիւնին ազօթօսը բոււմին տէօր-

տիւնճիւ փաղար էրթէսի կիւնի վէ իւզ-կեար գուրու թանէ ճիւլաւի տալի մահը մէզքիւրըն պէշինճի սալը կիւնի-լինտէ միւպայաւը միւսամմէմ օլունպուն-տան' իթա իթմէկէ թալիպ օլանլարըն զիքր օլունան եէվմը միւստուլէրինտէ տարը շուրայի ասքէրլիյէ կէլմէլէրի :

22 թէմուզ 1875

Պահըր սէֆիտ պօղազընտա պուլու-նան թօփճու ալայլարը իլէ սէնայի թա-պուրընա տօքսան պիր սէնէսի իլուլի իպլիտաւընտան տօքսան իքի սէնէսի ա-զօթօս զայէթինէ գատար լիւզումի օ-լունպ ագաթմէէ իլան օլունան լահմըն պէհէր գըլէսի ալթը շըշ : օթուզ իքի փա-րայա օլարագ թալիպի էօհտէսինտէ օ-լունպ թէմուզը բոււմին իկիրմի սէքիլին-ճի փաղար էրթէսի կիւնի գարարը գա-թիսի վէրիլէճէկինտէն իթա իթմէկէ թա-լիպ օլանլարըն եէվմը մէզքիւրտէ տարը շուրայի ասքէրլիյէ կէլմէլէրի :

22 թէմուզ 1875

Ասաքիրի շահանէ էրզաք անպարընա միւպայեա օլունմագ օլան 5000 գըլէ սըարմալէթ մօմունըն պէհէր գըլէսի օն իքի պուլուզ գրուշա վէ 10,000 գըլէ շէքէրին պէհէր գըլէսի ալթը շըշ օն փարայա օլարագ թալիպի էօհտէսինտէ օլունպ' թէմուզը բոււմին եիկիրմի սէ-քիլինճի փաղար իրթէսի կիւնի գարարը գաթիսի վէրիլէճէկինտէն, եէվմը մէզ-քիւրտէ տարը շուրայի ասքէրլիյէ կէլմէ-լէրի :

24 թէմուզ 1875

ԱԼԹԵՆՃԸ ՏԱՅԻՐԻ ԻԼԱՆԸ

Անա լաղըմը ինչա օլունան սօքաղըն պէյնինտէ վաքի, պէյուլթ վէ մէնաղի-լին քուլաք թապիր օլունան քիւլիւք լա-ղըմլարըն, պիր ան էվվէլ եաքալըն-մալը, ասհապընա իթթար օլունուր :

Իչպու ինչա օլունմագ քուլաղըն, թէմիզ հարճ իլէ օլարագ լիւքէլ սէքիզ բարմաք արղընտա վէ օն իքի բարմաք քաթինտէ վէ իւսթիւ քաքաղը օլունաք, վէ քուլաղըն խանէ իչինտէ պուլու-նան լաղըմ իլէ պիրլէշալիկի մահալէ թի-մուր ըսղարա քօնուլմալը լաղըմ կէլիւր : պէյուլթ վէ մէնաղիլ մէզքիւրէ էսհա-պը իսթէտիլէրի հալտէ, իչպու գու-լաքլարըն ինչաք իչին Տայլրէ թարա-ֆընտան եաքալընլաքտա օլան մէզքիւր անա լաղըմլարը միւթահիւտլէրի իլէ բա-ղարըք իսթէտիլէրի տալի այրընա ի-լան օլունուր :

24 Յուլիս 1875

Սէր քեաթիպ
Սիճն Բեք-Վեռ

Ալթընճը Տայլրէ տալիլինտէ մուհ-թանը թամիր օլան սու եօլլարընտան, Պահրիյէ վէ էվքաֆի Հիւմայուն նէղարէ-թը ճէլիլէրինէ այիտ օլանլարըն սիւրա-թը թամիր լիւզումի, վագթ ու զէմա-նը իլէ նէղարէթը միւշարէլէյիւմ արղ ու իշար գըլընմըշ, վէ շէհրէ այիտ պու-լունանլարըն տալի Տայլրէճէ թամիր ու թէրմիլինէ իպլիտար օլունմուշ իստէ, հէր քէսին մալիւմի օլունուր իւզրէ, պէյլէ մէմլէքէթ իչին թամիր ու թէճ-տիտ օլունան սու եօլլարըն մէսարիֆի վաքաւաք, սու ասհապընտան ալազ վէ

թահսիլ օլունմաք մէրի իւլ իճրա օլան ուսուլու իգթիլաւընտան պուլունտու-ղունտան, վէ թամիրաթը մէպհուստէն էն զիյատէ քէնտուլէրի իսթիֆատէ ի-տէճէքլէրինտէն, ամէլիյաթըն թաթիլի-նէ սէպէպիլէթ վիրմէմէք վէ իքմալընը թէսիլ վէ թէսրիհ իթմէք իւզրէ, մէ-սարիֆի մէրգումէտէն սու ասհապընըն հիւսէլէրինէ իօապէթ իտիւպ Տայլրէտէն իրայէ վէ թէպիլիլ օլունմագ բուսուլա-լարտա մուհարէր մէպալիլի, սէրիյէն թէտիլէ վէ իֆա իթմէլէրի, իլթար վէ իլան օլունուր :

24 Յուլիս 1875

Սէր քեաթիպ
Սիճն Բեք-Վեռ

PILULES HOLLOWAY

ԴԵՊԱՀԱՏԻ ՀՈՒՆՈՒՅԻ

Լեարգի, ստամոքսի, և աղիքներու ամեն տեսակ անկարգութեանց համար խիստ ընտիր է սոյն դեղահատը. հաւաքային տկարութեան, անօթափութեան և տիրութեան համար. կը ջնջէ և անհետ կընէ ամեն տեսակ անհափառ-րութեանց հետքերը: Սրտի և երկկամանց վրայ օգտակար ազդեցութիւն մ'ունի. արիւնը մաք-րելով նոցա խանգարեալ վիճակը կը կանոնա-ւորէ, և գրգռելով կենսական գործարանները կը զօրացնէ: Իւր դեղական մեծ ազդեցու-թեամբը սրտախառնութիւն, կուծուութիւն, մաղձային հիւանդութիւններ, որովայնի մէջ լեցուած կազեր, գլխի ցաւեր կը վանէ. հար-սողութիւնը կը շափաւորի, և մարմինը մաք-րուելով բոլոր այն ազդեցութիւններէ՝ որ շատ անգամ զանազան հիւանդութեանց սկզբնա-պատճառ կըլլան, առողջ, ուժեղ, և բնական դերքը կը գտնուի :

ONGUENT HOLLOWAY

ՍՊԵՂԱՆԻ ՀՈՒՆՈՒՅԻ

Մորթային հիւանդութիւնք և վէրք բուժե-լու մասին ունեցած պալսամական յատկու-թեանցը Հաւասարի բնաւ ուրիշ դեղ մը. հին կամ նոր թունաւոր վէրքեր, ուռեցք, քաղց-կեղ (չիրիփէնէ), սրունից և ստեանց վէրքեր կամ բոլորովին կանցնին և կամ կ'աւանան. օգտակար է նաև հարրուիի, հաղի, սրտի բարախման, մանաւանդ օղացաւ (եէլ) ըսուած հիւանդութեան: Իւր կազգորիչ և զօրաւոր ազդեցութեամբը խոյլ (սըրաճա) հիւանդու-թեան ապականիչ զօրութիւնը ինչ աստիճան որ ըլլայ՝ կը դիմադրուի : Այս դեղերուն գործածութեան եղանակը նշանակուած է իւրաքանչիւր տուփի վրայ, որ կը գտնուի ամեն դեղալաճառներու քով, և մանաւորապէս Պահճէ-գափու Թաշ խանի կող-մերը Պ. Գաւապեանի դեղարանը՝ Նօ. 7՝ կը ծախուի : Աւելի առնել ուզողը կը հրաւիրուի առ հե-ղինակն տոքթոր Հոլլուէի ի Լոնտոն Օքսֆորտ փողոց թիւ 555 :

ՊԱՅՄԱՆՔ ՓՈՒՆՋԻ

- 1.—Փունջը ԶՈՐԵԳԵԱՏԻ և ՇԱԲԱԹ օրերը կը հրատարակուի :
- 2.—Տարեկան բաժանորդագրինէ միայն չորս արծաթ մէճիս՝ կանխիկ վճարելի թէ՛ մայրաքաղաքիս և իւր արուարձանաց և թէ՛ գաւա-ռաց համար :
- 3.—Վեց և երեք ամսոց համար ալ բաժա-նորդ կընդունուի :
- 4.—Տեղական ու գաւառական թղթատա-րութեան ծախքը խմբագրութիւնը պիտի վճարէ :
- 5.—Հատը 40 փարպէ, և կը գտնուի ա-մեն Հայ գրաւաճառաց խանութները և ձեռքէ ծախողներու քով :
- 6.—Ծանուցման արդը 3 շրուշ է մէկ անգամի համար : Աւելի աժառ կըլլայ աւելի անգամներու համար :
- 7.—Խմբագրութեան վերաբերեալ որ և է գիր ուղղելի առ Տնօրէն-Տէր Հ. Ս. Ալաճաճեան, Կ. Պոլիս Ալաճա-Համամ Խալիլ խան միջին յարկ թիւ 19 :

ՏՆՕՐԷՆ ԵՒ ՏԷՐ
Հ. Ս. ԱԼԱՃԱՃԵԱՆ

ՏՊԱԳՐ. Ս. Դ. ՊԱՐՏԻՋԱՆԵԱՆ ԵՒ ԸՆԿԵՐՔ
Բիզա փաշա խան քիւ 3